datuojami VII a. pabaiga ir IX arba X a. pradžia. Daugiausiai kapų yra iš VIII-IX a.

STRĖVOS (TRAKŲ RAJ.) PILKAPIŲ TYRINĖJIMAI 1974 METAIS

Algirdas Girininkas

Strėvos pilkapynas yra apie 250 m į P nuo kelio Trakai-Aukštadvaris, valstybiniame miške, apie 1 km į R nuo Strėvos kaimo. Jį sudaro 26 pilkapiai. 1973 m. pavasarį, valant mišką nuo kelmų, buvo apardyti 6 pilkapiai. 1974 m. labiausiai nukentėjusius pilkapius - Nr. 2, 4 ir 25 ištyrė Trakų istorijos muziejus.

Pilkapio Nr. 2 sampilas beveik taisyklingai apskritas, apie 10 m skersmens bei 1,7 m aukščio. Sampilą juosė 0,7 m pločio ir 0,15 m gylio griovys. Š dalyje matėsi anksčiau kastos 3 m ilgio, 1 m pločio ir 0,3 m gylio duobė bei 1,5x1 m dydžio ir 0,8 m gylio duobė, atsiradusi po kelmų sprogdinimo.

Tyrinėjant pilkapio Š pusę, miškožemio sluoksnyje pastebėtas 0,05 m storio degėsių sluoksnelis. Tai, matyt, miško gaisro padarinys. Po juo smėlis. Iš smėlio buvo supiltas visas sampilas, kuriame pasitaikydavo neapdirbto titnago gabalėlių. 0,2-0,3 m gylyje nuo sampilo paviršiaus visame atidengtame plote pasirodė smulkūs medžio anglies gabalėliai. Dar giliau - 0,35-0,4 m gylyje nuo paviršiaus, pasirodė tamsios žemės dėmės, o kartu nuo sampilo V pakraščio lanku, kaip ir pilkapio kraštinė linija, iškastos 3 m ilgio ir 1 m pločio duobės kontūrai. Užkasant duobę, matyt, visos žemės nebuvo į ją supiltos, nes pilkapį juosiančio griovio Š dalyje matėsi supiltų žemių gubu-

rys. Nuėmus sampilo viršų, 1,3 m gylyje atsidengė tamsios žemės sluoksnis. Tai smėlio, smulkių medžio anglies gabalėlių, pelenų mišinys (kauliukų nepastebėta). Šio sluoksnio storis 5-10 cm.

Sampilo Š pakraštyje, 1,45 m gylyje nuo jo viršūnės, tamsios žemės dėmėje (0,25x0,3 m), kurioje kauliukų taip pat nepastebėta, aptikta geležinė keturkampė diržo sagtis, geležiniai žąslai, žalvarinis žvangutis nuo žirgo kamanų ir keletas apdegusių žalvarinių dirbinių fragmentų, kurių paskirties nustatyti nepavyko. Po tamsiu žemės ir degėsių sluoksniu sekė rausvos spalvos priemolis.

Panašį buvo ir sampilo P pusė. Netoli centro, 0,7 m gylyje nuo paviršiaus, buvo rastas geležinis piautuvas, kuris smarkiai išlenktas, ašmenys dantyti.

Pilkapio Nr. 4 sampilo skersmuo 8 m, aukštis - 1,2 m. Jį juosė 1 m pločio ir 0,4 m gylio griovys. Sampilo centre buvo 2-1,5 m skersmens ir 0,1 m gylio duobė, o V pusėje antra 1x1 m dydžio ir 0,4 m gylio duobė.

0,5-0,6 m gylyje nuo sampilo paviršiaus pasirodė tamsios dėmės, kuriose, kaip ir pilkapyje Nr. 1, buvo pelenų ir smulkių medžio anglies gabalėlių. Kuo giliau, tuo labiau jos plėtėsi ir 0,7 m gylyje susidarė vientisas tamsios 0,1-0,2 m storio žemės sluoksnis. Pilkapio PR dalyje, 0,7 m gylyje, rastas smulkus neaiškios paskirties dirbinio fragmentas ir apdegusi pertrūkusi žąslų geležinė grandelė. Pilkapio V pakraštyje, 1,1 m gylyje nuo sampilo paviršiaus ir 0,1 m nuo pilkapį juosiančio griovio, tamsios žemės dėmėje rastas geležinis nupiauto kūgio formos skambaliukas, truputį suplotas. Viename jo šone įkirstas ravelis, matyt, kažkoks ženklas.

Pilkapio Nr. 25 skersmuo 6,3 m, aukštis 0,5 m. Sampilo P dalyje buvo 0,5x0,5 m dydžio ir 0,7 m gylio duobė, sampilą juosiančio

griovio nesimatė. 0,45 m gylyje nuo paviršiaus aptiktas tamsios žemės sluoksnis iš pelenų ir smulkių medžio angliukų. Jo storis svyravo tarp 0,05–0,1 m. Radinių ir kapų pilkapyje neaptikta.

Visų tyrinėtųjų pilkapių sampilai panašūs. Išlyginus aikštelę, buvo pilami (matyt, iš laužavietės) pelenai ir degėsių liekanos, vėliau sudedamos apdegintos įkapės, po to supilami sampilai ir apkasami grioviai. Miručiųjų ar gyvulių kaulų liekanų nepastebėta.

Pagal radinius ir sampilų formą Strėvos pilkapyną reikėtų datuoti IX–XII a.

PAKALNIŠKIŲ (ŠAKIŲ RAJ.) KAPINYNAS

Juozas Antanavičius

Kauno Valstybinis istorijos muziejus ir Lietuvos TSR MA II 1974 m. tęsė ir užbaigė Pakalniškių kapinyno, Šakių raj., tyrinėjimus. Buvo ištirtas dar 694 m^2 plotas (plotai Nr. 61–74). Ištirtajame plote aptikti tik 3 žirgų kapai (Nr. 250–252). Vienas iš jų (Nr. 250) buvo suardytas – aptikti tik pavieniai kaulų fragmentai, gintarinis karolis, žalvarinė įvija ir keli apkalai. Kituose dviejuose kapuose aptikti treji griaučiai (vieni greičiausiai kumelio). Žirgai palaidoti galvomis į PV. Prie dviejų griaučių rasti žąslai, žvangučiai, o šalia vieno – dar ir dvi balno kilpos.

Nors tyrinėtame plote po supustytu smėlio sluoksniu ryškiai išsiskyrė senasis kalvos paviršius, bet tik 6 plotuose rasta 19 paskirų dirbinių. Tai žiestų puodų šukės, du geležiniai peiliukai, žalvarinė pasaginė segė aguoninėmis galvutėmis, žalvarinė diržo sagtelė ir žvangutis. Kituose plotuose (Nr. 63, 65, 68, 69, 71–74) nei kapų, nei dirbinių neaptikta. Kadangi nei Š, nei R ir P pakraštyje kapų